

*Неприцький О.А.*

*кандидат історичних наук*

### **Рольові ігри з євроінтеграційної тематики.**

Питання європейської інтеграції є важливим із точки зору політичного, економічного, суспільного і культурного розвитку нашої держави. Розуміння його особливостей, історії, рушійних сил, наслідків і перспектив вимагає значних зусиль, у тому числі, у галузі освіти і виховання підростаючого покоління.

Перспектива вступу України до Європейського Союзу має довгостроковий характер, проте вже сьогодні є потреба формувати у дітей усвідомлення характеру змін, які несе нашій державі тісніша співпраця з ЄС. Не менш важливою є і мінливість ситуації у самому Євросоюзі у зв'язку зі зміною геополітичної ситуації. Необхідно глибоко і всеосяжно охопити цілі та процес європейської інтеграції, роль і місце глобальних економічних і політичних тенденцій та оцінити значення політичної волі окремих осіб, можливості взаємодії між національними і наднаціональними інституціями та засобами масової інформації, лобювання інтересів тощо.

Подаючи дітям процеси світового, континентального або державного масштабу ми, здебільшого, мимоволі вириваємо сюжети із контексту і передаємо знання вирвані із життя. Натомість, знаємо, що потрібно давати комплексні знання, розуміння і усвідомлення цих процесів. Для того, щоб європейська дійсність стала наочною, необхідно використовувати як когнітивні, так і емоційні елементи. Як подати знання разом із культурним, політичним, економічним і соціальним контекстом при обмежених часових можливостях?

Знайомство з Європою в шкільних та позашкільних освітніх програмах є особливо успішним, коли ця тема викладається інтерактивно і з посиленням на практику. Одним із способів, які доступні вітчизняним освітянам, є

використання рольових моделюючих ігор. Останнім часом їх ще часто називають симуляціями. У таких іграх діти, відповідно до сюжету, отримують певні ролі і відтворюють їх, максимально наближаючись до інтелектуального і психофізичного стану героїв рольової гри. Починають спілкуватися, рухатися, в цілому, поводитися так, як повинні поводитися у вибраній ролі.

Практика показує, що проведення рольових ігор з євроінтеграційної тематики є чи не найефективнішим заходом опанування учнями даної тематики. Адже, завдяки рольовим іграм у процесі навчання і практичної підготовки, можливо досягти багаторівневих та тривких навчальних результатів. При цьому знання передаються у спосіб, що підвищує мотивацію до подальшого вдосконалення і самоосвіти, тренування комунікативних навичок, способів пошуку і обробки інформації. Рольові ігри увійшли у життя як практичні тренінги, що мають підготувати учасників до ситуацій, які можуть виникнути в майбутньому.

Нижче розглянемо як проводиться і які дає результати одна із популярних у Європі та Україні гра на євроінтеграційну тематику – „Формування майбутнього Європи”.

Методика рольової гри «Формування майбутнього Європи» розроблена групою «Молодь» німецького Центру прикладних політичних досліджень, м. Мюнхен. Проект запровадження практики проведення в Україні рольових ігор з європейської інтеграції почався у грудні 2004 року, коли у Києві був проведений перший триденний семінар-рольова гра для молоді «Формування майбутнього Європи». Програма в Україні з'явилася за сприяння Міжнародного Фонду Відродження і Фонду Конрада Аденауера і завдяки цій міжнародній підтримці стало можливим запровадження даної методики в практику української формальної і неформальної освіти<sup>1</sup>.

У результаті тривалого навчання і кількостетапного відбору була створена тренерська команда. Мережа підготовлених тренерів із проведення рольових ігор з європейської інтеграції на сьогоднішній день нараховує 48

сертифікованих тренерів<sup>2</sup> в майже всіх регіонах України. Близько 20 із них активно і постійно проводять рольові ігри у своїх регіонах та виїжджають до інших областей. Наприклад, у Вінницькій області постійно проводять рольові ігри педагоги-тренери Драціон Тетяна Іванівна, Демиденко Тамара Петрівна, Неприцький Олександр Анатолійович<sup>3</sup>.

Але тренерська мережа нерівномірно представлена у різних регіонах України. Наприклад, порівняно велика кількість тренерів сконцентрована у Донецьку, Харкові, Києві, Львові. А такі регіони як Волинь і Чернівці – не мають жодного. Ситуація вирівнюється за рахунок мобільності тренерської команди і можливостей проведення тренінгів у сусідніх регіонах. Тренери Вінницької області, зокрема, проводили семінари-тренінги у Дніпропетровську, Херсоні, Житомирі, Чернівцях.

Всі ігри, що проводилися у навчальних закладах різних регіонів базується на єдиній методології проведення тренінгового заняття „Формування майбутнього Європи”, розробленого „European Junior Team” („Європейською молодіжною командою”). Методичні матеріали для проведення гри майже повністю беруться із посібника „Європа майбутнього”<sup>4</sup>. (У разі поглибленого вивчення англійської мови, як іноземної, гра може проводитися англійською мовою. Всі матеріали існують як в українському так і англійському варіантах). Участь у грі можуть брати від 26 до 56 учасників, а семінар-тренінг може тривати від одного до п’яти днів.

Ділова гра „Формування майбутнього Європи” відбувається у формі міжнародної конференції, під час якої, на основі специфічних інтересів країн – членів ЄС та реальних сучасних проблем, необхідно ухвалити рішення щодо майбутнього Європейського Союзу.

Гра проходить за вигаданим сценарієм, де учасники мають увійти у ролі відповідно до правил і підготовлених профілів (друкованих матеріалів, що містять необхідну для учасника теоретичну базу і опис тактики поведінки у ролі). Всі учасники розподіляються на групи, які представляють країни-

кандидати (Хорватія, Туреччина, Україна) і органи ЄС (Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, а також, групу представників засобів масової інформації.

Учасники імітують переговорний процес між країнами-кандидатами, які подали заявки на вступ до Європейського Союзу, і відповідними структурами ЄС. Щоб показати роль і значення засобів масової інформації у сучасній політиці, кілька учасників виконують роль журналістів і випускають газету, де висвітлюють хід гри і роботу кожної групи.

Наявність окремих приміщень для засідань Парламенту, Ради, Європейської Комісії, роботи представників країн-кандидатів і групи засобів масової інформації дає можливість максимально наблизити гру до реальних умов, де учасники не знають, що робиться у цей час в інших інституціях.

Проведення гри здійснюють два тренери, які за допомогою інтерактивних методів, занурюють учасників у ігрову обстановку, опрацьовують теоретичний матеріал з теми історії, функціонування і розширення Європейського Союзу, знайомлять із правилами і здійснюють повний організаційний супровід ділової гри.

Гра передбачає одну загальну мету – зробити зрозумілими умови, проблеми і шанси розширення Європейського Союзу – і багато дрібніших завдань, які не лише дають знання із європейської інтеграції, але й сприяють формуванню навичок успішної взаємодії та розвитку аналітичних і ораторських здібностей учня. Зокрема можемо виділити наступні завдання, що успішно реалізуються під час проведення гри „Формування майбутнього Європи:

- надати учасникам інформацію про сучасний стан політичних дискусій у ЄС щодо розширення організації і механізмів прийняття рішення з питання прийому нових членів;
- змоделювати переговорний процес країн-кандидатів із структурними підрозділами Європейського Союзу шляхом інтерактивних методів ігрової симуляції;

- сформуванати підвищений інтерес учасників гри до європейської інтеграції, заохотити їх до раціонально-критичного осмислення сучасної політики ЄС, що стимулюватиме подальшу самоосвіту учасників ділової гри;
- розвинути в учасників навички ведення переговорів, ефективної взаємодії, прийняття індивідуальних і колективних рішень, публічних виступів, аналітичної обробки інформації;
- надати учасникам розуміння ролі політичних інституцій і засобів масової інформації у громадянському суспільстві.

Як зазначають самі учасники рольової гри, тренінг дає велику кількість знань і умінь, що можуть бути використані не лише у сфері євроінтеграції, а в цілому підвищують успішність поведінки у сучасному соціумі. Наприклад, як зазначила про це учасниця Тетяна Левченко, „Завдяки рольовій грі я по іншому почала ставитись до ЄС, до його завдань і проблем. Завдяки своїм функціям у Раді ЄС я відчула керівну роль і вагоме значення своїх рішень”<sup>4</sup>. А так охарактеризував результат гри інший учасник – Олександр Кушнір: „Такі тренінги є надзвичайно корисними. Оскільки гра є динамічною, то швидко мобілізуються рішення та дії, крім того, формуються навички ведення переговорів та вміння дискутувати”<sup>6</sup>.

Комплексно побудовані ділові ігри характеризуються тим, що під час участі у них необхідно прийняти певні рішення в умовах конфлікту інтересів. Такі симуляції довільно створених ситуацій є ефективним інструментом для досягнення навчальних і виховних цілей. На час гри учасники беруть на себе виконання ролей реальних осіб в умовах реально існуючого або імітованого сценарію. Сила цього методу полягає в його практичній спрямованості. Отримані ролі вмотивовують учасників займатися темами, які вважаються сухими і нудними, посилюють соціальну та комунікативну компетенцію учнів та роблять їх здатними вирішувати конфлікти з урахуванням перспективних наслідків. Завдяки комплексності такий навчальний процес є дуже інтенсивним. Учасники мають швидко навчитися налаштуватися на інші культури та ідентичності, а також бути готовими до конфлікту інтересів.

Вони дізнаються, що міжнародна, зокрема, європейська політика будується на компромісах, які розробляються в умовах великого тиску і досягаються дуже нелегко. Учасники рольової гри отримують не тільки теоретичні, а й практичні знання про механізми функціонування ЄС через безпосередню участь у симуляції цих процесів.

Таким чином, рольова гра „Формування майбутнього Європи” є сучасною і результативною формою роботи з учнями старших класів. Спрямована на активне набуття теоретичних знань і розуміння процесів європейської інтеграції, сприяє успішній соціалізації молоді. Вдало поєднує ґрунтовний навчальний матеріал та ігрову форму проведення занять, що дозволяє застосовувати її у позакласній і позашкільній роботі.

#### **Джерела і література.**

1. За додатковою інформацією про історію проекту див. сайт „Європейські студії в Україні” за адресою <[www.eurostudies.kiev.ua](http://www.eurostudies.kiev.ua)>
2. Мережа тренерів представлена на сайті „Європейські студії в Україні” за адресою <[www.eurostudies.kiev.ua/trainers.html](http://www.eurostudies.kiev.ua/trainers.html)>
3. Ширша інформація представлена на сайті Навчально-консультативного центру „Діалог” за адресою <[www.dialogue-centre.com/index.php?lang=ua&page=director](http://www.dialogue-centre.com/index.php?lang=ua&page=director)>
4. Беме М., Фукс А., Раппенглюк Ш, Штох С. Європа майбутнього. Європейський Союз перед майбутнім розширенням. – Мюнхен-Швальбах, 2005.
5. Садовська А. Майбутнє Європи формуємо сьогодні // Молодіжний Майдан. – 7 квітня 2006 р. – №13. – С.1.
6. Садовська А. Свідомий крок до Європи // Вінницька газета. – 6 червня 2006 р. – С.7.